

Aan
De Staatssecretaris van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschappen
p/a de Algemene Rijksarchivaris
Postbus 90520
2509 LM 's- Gravenhage

Onderwerp
Ontwerp-selectielijsten archiefbescheiden inzake:
- het Beleidsterrein Grondprijnsbeleid, 1945-1993;
- het Relatienota-beleid, 1974-1995;
- het Beleidsterrein Agrarisch Onderwijs, 1945-1992
(Ministerie van LNV).

R.J. Schimmelpennincklaan 3
Postbus 61243
2506 AE Den Haag
Telefoon 070 - 310 66 86
Telefax 070 - 361 47 27
E-mail cultuur@cultuur.nl

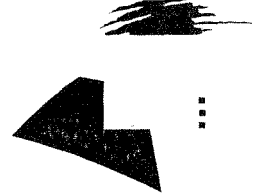
Mijnheer de Staatssecretaris,

Datum
- 1 SEP. 1997
Uw kenmerk
97.329.RWS/EIB
Uw brief van
23 mei 1997
Ons kenmerk
arc-97.6796/1

1. Bij uw hiernaast vermelde brief zond u de Raad voor Cultuur om advies een drietal, door de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij ter vaststelling bij u ingediende ontwerp-selectielijsten archiefbescheiden betreffende de navolgende beleidsterreinen:
 - Grondprijnsbeleid, 1945-1993,
 - Relatienota-beleid, 1974-1995, en
 - Agrarisch Onderwijs, 1945-1992.Deze adviesaanvraag is door de Raad ter voorbereiding van dat advies in handen gesteld van de Uitvoeringscommissie Archieven. Het pre-advies van deze commissie is onverkort overgenomen.
2. *Samenvatting van dit advies.*

De Raad heeft genoemde ontwerp-lijsten in eerste instantie aan procedurele en vervolgens aan inhoudelijke aspecten getoetst. Zijn belangrijkste bevindingen -deze worden in de §§3 en 4 nader uitgewerkt- hieromtrent zijn:

 - a. Procedureel
 1. Het bevreemdt de Raad, dat hem niet alle commentaren, welke naar aanleiding van de openbare terinzagelegging op de ontwerp-lijsten zijn ingebracht, zijn voorgelegd. Dit acht hij niet in overeenstemming met recent daarover gemaakte afspraken (§3.1);
 2. Uit de adviesaanvraag en de daarbij gevoegde stukken blijkt, dat de voorbereidingsfase in procedurele zin alle vereiste stappen heeft doorlopen. In de daarvan gegeven verantwoording wordt echter, zeker ten aanzien van handelingen die meer dan gewoon onderwerp van beraad zijn geweest, onvoldoende ingegaan op de overwegingen welke hebben geleid tot keuzes tussen te bewaren en te vernietigen 'handelingen' (§ 3.2);
 3. De Raad signaleert, dat in het inleidende hoofdstuk op de ontwerp-lijsten, omtrent de relatie: vastgestelde selectielijst en ter nadere uitwerking daarvan opgestelde zgn. microplannen alsmede omtrent het omgaan met ter vernietiging aangewezen archiefbescheiden passages



voorkomen die nadere aandacht verdienen (§3.3). Voorts meent hij, dat in de Toelichting op een der onderhavige ontwerp-lijsten omtrent de "wettelijke status" van basisselectiedocumenten een onjuiste suggestie wordt gewekt (§ 3.4).

b. Inhoudelijk

1. De Raad meent, dat bij de vaststelling van de ontwerp-lijsten nader moet worden verduidelijkt, dat deze nog geen betrekking hebben op alle daarin vermelde actoren. In aansluiting hierop pleit hij voor het tot en met de vaststelling van selectielijsten handhaven van de integrale opzet van selectielijsten per beleidsterrein (§ 4.1).
2. De Raad constateert, dat in het algemeen bij de toepassing van de selectiedoelstelling en de daaraan gerelateerde selectiecriteria en meer in het bijzonder bij de waardering van het historisch belang onvoldoende rekening is gehouden met het aspect van 'bijzondere gebeurtenissen en incidenten' alsmede met dat van 'bijzondere regionale of lokale omstandigheden'. Daarin zou alsnog moeten worden voorzien, terwijl voorts deze aspecten ook bij de feitelijke bewerking van de betrokken archieven nadrukkelijk moet worden betrokken (§ 4.2 resp. § 4.3.2.);
3. De Raad vraagt zich af of bij de waardering van het administratief belang en het belang van de recht- en bewijszoeken bij bepaalde handelingen niet te krap bemeten vernietigingstermijnen worden voorgesteld (§4.3.1);
4. De Raad betuigt zijn instemming met een gemaakte afspraak omtrent een nadere visitatie van ter vernietiging geselecteerde archiefbescheiden, waarbij kan worden gezien of bepaalde onderdelen alsnog ter bewaring zouden moeten worden bestemd. Voor het effectueren van deze afspraak doet hij een aanvullende suggestie (§ 4.3.3.).

Pagina

2

Ons kenmerk

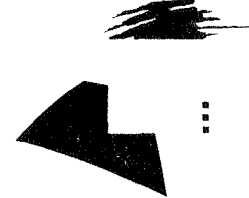
arc-97.6796/1

In aansluiting op zijn algemene bevindingen en aanbevelingen bespreekt de Raad enkele specifieke categorieën uit de ontwerp-lijsten (§5). In de afsluitende §6 adviseert de Raad om na verwerking van zijn aanbevelingen over te gaan tot de vaststelling van de onderhavige ontwerp-selectielijsten archiefbescheiden.

3. *Toetsing van procedurele aspecten*

De Raad heeft in de eerste plaats onderzocht wat de specifieke achtergrond is van de onderhavige ontwerp-lijst en of hem alle daartoe vereiste stukken bij de adviesaanvraag ter beschikking zijn gesteld (§3.1.). Voorts is hij nagegaan of de ontwerp-fase van de lijst in procedureel opzicht voldoende is toegelicht en verantwoord (§3.2.). In § 3.3. worden tenslotte enkele specifieke opmerkingen geplaatst bij het inleidende hoofdstuk van de Toelichting op de lijst.

- 3.1 Voor wat betreft de procedurele aspecten zij in de eerste plaats gememoreerd, dat de drie ontwerp-lijsten als 'Basis selectie document' tot stand zijn gekomen overeenkomstig de methode, die uitgaat van een analyse, beschrijving en waardering van handelingen van de (rijks-) overheid, de zgn. PIVOT-methode. Aan die ontwerpen is een



institutioneel onderzoek vooraf gegaan, waarvan verslag is gedaan in een drietal rapporten.¹

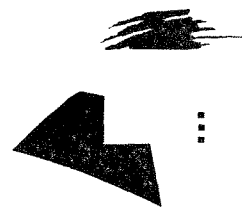
Bij de ontwerp-lijsten was tevens gevoegd een exemplaar van het verslag van het, in artikel 3 van het Archiefbesluit 1995 voorgescreven, overleg ter voorbereiding van die ontwerpen, alsmede een exemplaar van het externe commentaar zoals dat tijdens de openbare terinzagelegging van die ontwerpen daarop is ingebracht. Genoemde stukken zijn door de Raad bij de beoordeling van het ontwerp betrokken.

Tijdens de voorbereiding van dit advies is de Raad overigens uit eigen onderzoek nog het bestaan van een tweede, eveneens naar aanleiding van de tervisielegging uitgebracht, commentaar gebleken. Het bevreemdt hem, dat hem deze reactie niet rechtstreeks is medegedeeld. Naar verluidt, zou deze reactie, die is ingediend door het Landelijk Overleg Relatiebeheerders Rijksarchiefdienst, door die dienst zelf als een interne reactie worden beschouwd. De Raad vraagt zich evenwel af of het in de lijn van de gemaakte afspraken ligt, dat kennelijk een onderscheid wordt gemaakt tussen de, naar aanleiding van een terinzagelegging ingebrachte, commentaren in 'interne en externe reacties'. In dit verband zij verwezen naar §A.4 van het document 'Toetsing Selectielijsten (RAD/PIVOT, Den Haag, 10 september 1996), waarin zonder onderscheid sprake is van de tijdens een periode van terinzagelegging 'schriftelijk ingekomen zienswijzen'. Dit sluit ook aan op een destijds gedane (mondelijke) toezegging, dat onder deze zienswijzen ook eventuele reacties vanuit de rijksarchiefdienst zelf zouden worden begrepen, zulks temeer omdat ook voor bepaalde organisatie-onderdelen van of werkverbanden binnen die dienst het moment van de terinzagelegging het eerste moment is waarop van een ontwerp-selectielijst kennis kan worden genomen. De Raad kan derhalve slechts vaststellen, dat aan §A.4 van genoemd document inmiddels een beperktere uitleg wordt gegeven dan aanvankelijk was beoogd. Hij betreurt deze gang van zaken en verzoekt u daarom te bevorderen, dat in dit opzicht wordt vastgehouden aan de oorspronkelijke intentie van bedoelde paragraaf. In het onderhavige geval heeft hij zelf in dit gemis kunnen voorzien, een situatie die hij niet voor herhaling vatbaar acht.

- 3.2 Op grond van de in de vorige paragraaf bedoelde stukken komt de Raad tot de slotsom, dat tijdens de voorbereiding van de drie onderhavige ontwerp lijsten alle vereiste procedurele stappen zijn doorlopen. In het bijzonder moet daarbij worden gememoreerd, dat hem uit de verschillende verslagen van het driehoeksoverleg is gebleken, dat aan dat overleg is deelgenomen door de daartoe in artikel 3, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995 genoemde personen.

¹ Respectievelijk:

- *Pacht-en Grondprijnsbeleid. Institutioneel onderzoek naar twee beleidsterreinen die zich begeven op het deeltaakgebied prijsbeheersing van de landbouwgronden 1945-1993 (PIVOT-rapport nr. 25, 's-Gravenhage, 1994);*
- *Het Relatienota-beleid. Een onderzoek naar instituties en regelgeving inzake het beleid ten aanzien van de relatie tussen het natuur- en landschapsbehoud en de landbouw 1974-1995 ('s-Gravenhage, 1995).*
- *Agrarisch Onderwijs. Een onderzoek naar actoren, taken en handelingen op het beleidsterrein Agrarisch Onderwijs in de periode 1945-1992 (PIVOT-rapport nr. 26, 's-Gravenhage, 1995).*



In die verslagen wordt, naast een algemene projectbeschrijving, aandacht besteed aan formele, vooral procedurele aspecten van de ontstaansgeschiedenis van de verschillende ontwerpen. Daarbij wordt verantwoord dat in het driehoeksoverleg rekening is gehouden met de in artikel 2 van het Archiefbesluit 1995 bedoelde aspecten en belangen en wordt tevens aangegeven welke participanten aan dat overleg welk aspect en welk belang hebben behartigd. Met uitzondering van enkele algemeen gestelde indicaties wordt echter niet ingegaan op de overwegingen, die tot de voorgestelde keuze tussen te bewaren of te vernietigen categorieën archiefbescheiden hebben geleid. Ook de Toelichtingen op de ontwerp-lijsten geven daaromtrent geen afdoende uitsluit. Deze bevatten weliswaar een, zij het summiere, beschrijving van de grondslag van die selectiewaardering (uitgangspunten, doelstellingen en selectiecriteria), maar laten zich niet uit over de wijze waarop deze grondslag is geoperationaliseerd. Uit de vermelding van de selectiewaardering bij de onderscheiden categorieën van de ontwerp-lijst blijkt slechts de resultante van het plaats gehad hebbende afwegingsproces. Daaraan doet niet af het feit, dat bij die categorieën wordt verwezen naar het desbetreffende selectie criterium. De Raad ervaart dit als een omissie.

Pagina

4

Ons kenmerk

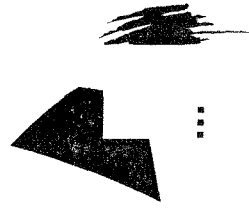
arc-97.6796/1

In eerdere adviezen (in het bijzonder zij verwezen naar §3 van advies nr. 446, d.d. 17 november 1995 van de toenmalige Rijkscommissie voor de Archieven) heeft de Raad er reeds op gewezen, dat naast de procedurele en formele aspecten van de ontwerp-fase van een lijst in het verslag van een driehoeksoverleg niet alleen de inhoudelijke grondslag van de selectiewaardering duidelijk behoort te worden gemaakt, maar ook de wijze waarop deze grondslag is geoperationaliseerd en welke overwegingen bij het maken van de voorgestelde keuzen een rol hebben gespeeld respectievelijk de doorslag hebben gegeven.

De Raad pleit derhalve nogmaals voor een beter inzicht in het proces ter voorbereiding van een ontwerp-lijst. In het bijzonder geldt dat die categorieën handelingen van een ontwerp-lijst, die in het voorbereidend overleg meer dan gewoon onderwerp van beraad zijn geweest.

- 3.3 In het onlangs uitgebrachte advies (advies van 3 juni 1997, nr. arc-97.1168/2) inzake de ontwerp- selectielijst archiefbescheiden van het selectieterrein Pachtaangelegenheden 1945-1993 (ministerie van LNV) heeft de Raad met betrekking tot het in de Toelichting op die lijst opgenomen hoofdstuk 'PIVOT bij LNV' een tweetal zaken gesignaleerd, die naar zijn oordeel correctie respectievelijk nadere aandacht behoeft.

Onder dezelfde titel is ook in de Toelichting bij de onderhavige ontwerp-lijst zo'n hoofdstuk opgenomen. Een vergelijking tussen beide hoofdstukken wijst uit, dat thans een juister verband wordt gelegd tussen de functie van de (eenmaal vastgestelde) selectielijst en de in aansluiting daarop bij het desbetreffende ministerie gehanteerde microplannen. Niettemin wordt nog ten onrechte gesteld dat 'een BSD plus microplan (...) een selectielijst (is) zoals omschreven in het Archiefbesluit', terwijl uit hetzelfde hoofdstuk tevens blijkt dat een microplan niet meer of minder is dan een nadere duiding op documentniveau van het als selectielijst vastgestelde BSD. Op dit punt behoeft dit hoofdstuk alsnog aanpassing.



Daartegen is gehandhaafd de passage, waarin wordt gesteld, dat "het (...) onder de verantwoordelijkheid (valt) van de betreffende zorgdrager, in dit geval de minister van LNV, of de neerslag van met NO gewaardeerde handelingen vernietigd, vervreemd of bewaard wordt". In voornoemd advies heeft de Raad hiervoor reeds uw aandacht gevraagd. Kortheidshalve moge hij naar dat advies verwijzen.

3.4 In § 1. Inleiding op de ontwerp-selectielijst voor het beleidsterrein Grondprijnsbeleid wordt opgemerkt, dat "het Basis Selectie Document (...) het wettelijk voorgeschreven instrument (is) voor de selectie van rijks- en provinciale archieven". Deze opmerking acht de Raad niet juist en wel om een navolgende redenen:

- de aanduiding "wettelijk voorgeschreven instrument" strookt niet met hetgeen omtrent de formele aard, inhoud en opzet van selectielijsten in het Archiefbesluit is bepaald (in dit verband zij ook verwezen naar hetgeen daaromtrent in de Nota van Toelichting, in het bijzonder bij artikel 5 van dat besluit, is toegelicht);
- voor zover de Raad bekend, worden BSD's op dit moment alleen ontwikkeld voor de selectie van archiefbescheiden van de rijksorganen.

De Raad is dan ook van oordeel, dat bedoelde passage moet worden aangepast.

Pagina

5

Ons kenmerk

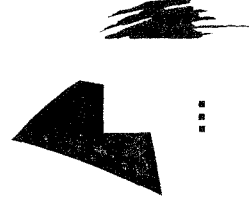
arc-97.6796/1

4. *Toetsing van inhoudelijke aspecten*

Mede op grond van zijn hiervoor vermelde bevindingen heeft de Raad getracht zich een oordeel te vormen over de *inhoudelijke aspecten* van het onderhavige ontwerp. Hij heeft daarbij vooral gelet op de reikwijdte van de ontwerp-lijst (§4.1), de gehanteerde selectiedoelstelling en de daaraan in concreto gerelateerde selectiecriteria (§4.2) alsmede de wijze waarop deze zijn geoperationaliseerd in het kader van de waardering van de, in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995 genoemde aspecten en belangen (§4.3).

4.1. In de hierboven eerste twee genoemde ontwerp-lijsten zijn, naast actoren op het terrein van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, ook actoren opgenomen, die - direct noch indirect - onder de archiefwettelijke zorg van de met de leiding van dat ministerie belaste minister ressorteren. Uit de desbetreffende verslagen van het genoemde driehoeksoverleg blijkt echter, dat dat overleg beperkt is gebleven tot het terrein, waarvan de minister van LNV als archiefwettelijke zorgdrager verantwoordelijk is. Niettemin moet worden geconstateerd, dat een deel van (de administratieve neerslag van) de handelingen van die andere actoren reeds voorzien is van een selectiewaardering. De Raad vraagt zich af, waarop deze waardering is gebaseerd. Vooralnog gaat hij er van uit, dat deze slechts kan worden beschouwd als een voorstel, dat nog in desbetreffend driehoeksoverleg moet worden getoetst. Hij heeft dan ook gemeend in dit advies deze handelingen buiten beschouwing te moeten laten. Een adviesaanvraag hieromtrent ziet hij te zijner tijd gaarne tegemoet.

Wel tekent hij hierbij aan, dat hij liever had gezien, dat de onderhavige ontwerpen integraal hadden kunnen worden beoordeeld. Dit zou meer in de lijn hebben gelegen met de, te beginnen met het institutionele onderzoek, integrale opzet en voorbereiding ervan. In het bijzonder zou



daarbij het aspect van 'de verhouding van dit overheidsorgaan tot andere overheidsorganen', zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder b., van het Archiefbesluit 1995 beter tot zijn recht hebben kunnen komen. Zulks is bij de selectiewaardering niet alleen van belang voor de te maken keuzes in het algemeen, maar ook voor de keuzes omtrent het meest wenselijke bewaarniveau binnen één en hetzelfde beleidsterrein. De thans gevolgde praktijk wekt de indruk, dat vanaf de fase van het driehoeksoverleg de integrale aanpak per beleidsterrein, wordt doorbroken, omdat uiteindelijk toch wordt geopteerd voor selectielijsten per betrokken zorgdrager.

Naast de zoëven bedoelde inhoudelijke overwegingen, wijst de Raad op de omslachtigheid van deze procedure, omdat het desbetreffende ontwerp van een lijst, afhankelijk van het aantal zorgdragers, meer dan eens aan de orde zal moeten worden gesteld.

De Raad pleit er dan ook voor om de integrale opzet per beleidsterrein tot en met de fase van de vaststelling van de desbetreffende selectielijst(en) te handhaven. In instrumentele zin kan dat worden bewerkstelligd door, in geval meer zorgdragers bij één beleidsterrein zijn betrokken, te streven naar, een gemeenschappelijk vaststellingsbesluit. Het in artikel 5, eerste en tweede lid, van de Archiefwet 1995 bepaalde omtrent het ontwerpen en vaststellen van selectielijsten archiefbescheiden verzet zich, naar de Raad meent, niet tegen een dergelijke aanpak.

Voor wat betreft de twee in het begin van deze subparagraaf bedoelde ontwerpen zou overigens bij hun vaststelling duidelijk moeten worden aangegeven, dat die vaststelling slechts een deel van die ontwerpen behelst. Ter voorkoming van misverstand acht de Raad het echter raadzamer om die nog niet vast te stellen onderdelen (vooralnog) uit het ontwerp te lichten.

- 4.2. Als selectiedoelstelling is, zo kan worden vastgesteld, de selectiedoelstelling gehanteerd, zoals deze gold ten tijde van de voorbereiding van de ontwerp-lijsten, derhalve met inbegrip van de aan de oorspronkelijke definitie gegeven interpretatie met betrekking tot het veilig stellen van bronnen van de kennis van de Nederlandse samenleving en cultuur.

De gehanteerde selectiecriteria zijn direct aan die doelstelling gerelateerd. De Raad ervaart het echter als een omissie dat geen criterium is opgenomen, op grond waarvan bij de selectiewaardering rekening is gehouden met bijzondere gebeurtenissen of incidenten (alleen in de ontwerp-lijst betreffende de het Agrarisch Onderwijs worden bijzondere tijdsomstandigheden als selectie criterium genoemd). Voorts valt het op, dat daarnaast niet als afzonderlijk bewaarcriterium zijn vermeld eventuele bijzondere regionale of lokale omstandigheden op het onderhavige beleidsterrein. Juist op het door de onderhavige ontwerpen betrokken terrein kunnen dergelijke omstandigheden zich immers manifesteren.

Het ontbreken van deze criteria geeft de Raad de indruk, dat vorenbedoelde selectiedoelstelling in striktere zin is toegepast dan haar omschrijving zelf suggereert.

De Raad meent dan ook, dat de ontwerp-lijsten op deze punten nader zullen moeten worden bezien. Dit acht hij ook van belang voor de in



het kader van het bepaalde in artikel 5, onder c, van het Archiefbesluit 1995 alsnog te treffen en derhalve aan de ontwerp-lijsten toe te voegen voorziening.

- 4.3. Voor wat betreft de vraag of de operationalisering van de gehanteerde selectiedoelstelling en de daaraan gerelateerde selectiecriteria voldoende recht doet aan de verschillende bij de selectiewaardering betrokken belangen merkt de Raad het navolgende op.

4.3.1. *Administratief belang en belang van recht- en bewijszoekenden.*

Met betrekking tot de waardering van het *administratieve belang* gaat de Raad er vanuit, dat dit belang, omvattende de aspecten van 'verantwoording en bedrijfsvoering', in het driehoeksoverleg, waaraan ook door representanten van de desbetreffende zorgdrager is deelgenomen, genoegzaam is gewaardeerd. Dit geldt ook de wijze waarop *het belang van de recht- en bewijszoekenden* is gewaardeerd. Niettemin vraagt hij zich af of bij bepaalde categorieën voorgestelde vernietigingstermijnen, gemeten naar de maat van een van deze belangen, niet te krap zijn bemeten. Bij wijze van voorbeeld wijst hij op categorie nr. 26 uit de ontwerp-lijst 'Relatienota-beleid': zelfs indien de hierbij genoemde termijn moet worden begrepen als '6 jaar na beëindiging van de desbetreffende overeenkomst', acht hij de kans niet uitgesloten, dat deze termijn niet ruim genoeg is om eventueel later blijkende, nog met zo'n overeenkomst samenhangende of daaruit voortvloeiende, aspecten 'op te vangen'.

Pagina

7

Ons kenmerk

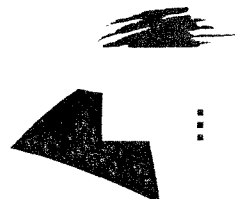
arc-97.6796/1

4.3.2. *Het belang van het historisch onderzoek*

Voor wat betreft de waardering van het *belang van het historisch onderzoek* wijst de Raad in de eerste plaats naar zijn voorafgaande bevindingen omtrent de nogal strikte toepassing van de selectiedoelstelling en de in zijn ogen (nog) ontbrekende selectiecriteria met betrekking tot bijzondere gebeurtenissen en incidenten alsmede (bijzondere) regionale en lokale omstandigheden.

Hierin zou derhalve - zoals reeds in algemene zin in § 4.2. van dit advies opgemerkt - alsnog moeten worden voorzien, waarbij tevens op het niveau van de categorieën handelingen zo veel mogelijk behoort te worden aangegeven hoe deze criteria toepassing hebben gevonden. Daarnaast zal, zo meent de Raad, ook bij de feitelijke bewerking van de desbetreffende archiefbescheiden in het bijzonder op deze aspecten moeten worden gelet, omdat - zoals reeds in voorgaande adviezen is geconstateerd - eerst in die fase de confrontatie tussen selectielijst en archiefmateriaal plaats heeft. Dit klemt voor het aspect 'bijzondere omstandigheden en regionale/lokale gebeurtenissen' des te meer, omdat dit criterium niet alleen betrekking heeft of kan hebben op de administratieve neerslag van in een selectielijst als zodanig beschreven handelingen, maar ook omdat op grond hiervan delen van in beginsel vernietigbare administratieve neerslag alsnog tot bewaring moeten kunnen worden bestemd.

- 4.3.3. In het bij de adviesaanvraag gevoegde externe commentaar wordt melding gemaakt van een afspraak met betrekking tot een nadere visitatie van het, op grond van de eenmaal vastgestelde, selectielijsten in kwestie ter vernietiging bestemde archiefmateriaal. Bij die visitatie zou



alsnog kunnen worden nagegaan of zich in dat, in beginsel vernietigbare, bestand nog materiaal bevindt dat in verband met het historisch belang ervan alsnog voor bewaring behoort te worden aangewezen.

De Raad heeft met instemming van deze afspraak kennis genomen. Hij doet dit te meer, omdat de onderhavige ontwerp-lijsten zijn voorbereid in de periode, waarin omtrent de eventuele participatie van externe deskundigen in het proces van voorbereiding van ontwerp-lijsten nog geen voorzieningen waren getroffen (u zie in dat verband nader §4 van het Raadsadvies van 20 januari 1997, nr. arch-97.949/2). Deze afspraak past daarom in zijn, in § 5 van dat advies neergelegde, pleidooi om externe deskundigen te betrekken bij de fase van de toepassing van een selectielijst.

De Raad acht het overigens wenselijk, dat bij die visitatie ook betrokken wordt de (ontwerp-)lijst voor het beleidsterrein Pachtaangelegenheden 1945-1993. Dit in verband met de correlatie tussen de beleidsterreinen grondprijnsbeleid en pachtbeleid, zoals deze verantwoord is in de Inleiding op het rapport van het institutioneel onderzoek naar beide beleidsterreinen. Weliswaar bevindt laatstbedoelde lijst zich reeds in de fase van vaststelling, doch dat behoeft naar het oordeel van de Raad niet te betekenen, dat - nu de gelegenheid zich voordoet - om de toepassing van beide lijsten in hun onderlinge samenhang alsnog te toetsen, opdat met het resultaat hiervan bij de definitieve bewerking rekening kan worden gehouden.

Pagina

8

Ons kenmerk

arc-97.6796/1

5. *Nadere beoordeling van de ontwerp-selectielijsten*

Hetgeen in de voorafgaande paragrafen van dit advies is opgemerkt heeft vooral betrekking op de algemene structuur en inhoud van de onderhavige ontwerp-selectielijsten archiefbescheiden.

Op basis hiervan heeft de Raad per ontwerp de afzonderlijke categorieën bezien. Dit geeft hem aanleiding tot de navolgende daarop toegespitste opmerkingen. Het moge overigens duidelijk zijn, dat deze niet kunnen worden opgevat als een concrete en exclusieve vertaling van de algemene aanbevelingen over die ontwerpen.

5.1 *Ontwerp-selectielijst 'Grondprijnsbeleid'*

Categorie 3

Met het in deze categorie vervatte voorstel tot vernietiging van de daarin genoemde administratieve neerslag ("Het vaststellen van het formulier voor het verzoek om goedkeuring van een overeenkomst tot overdracht van land") stemt de Raad in.

Blijkens de toelichting bestrijkt deze categorie uitsluitend de periode 1953-1963. De terminus ad quem ligt derhalve in een meer dan recent verleden. Het ontgaat de Raad echter, waarom bij deze, kennelijk afgesloten handeling alsnog een vernietigingstermijn van '5 jaar' is gesteld.

Deze opmerking geldt uiteraard ook voor andere categorieën, waarin hetzelfde tijdvak wordt gehanteerd.

Categorieën 8 en 9

Zich baserend op de omschrijving van de in deze categorieën bedoelde handelingen is de Raad van oordeel, dat de administratieve neerslag ervan, anders dan wordt voorgesteld, wèl voor bewaring in aanmerking komt. In ieder geval dient nader te worden nagegaan of het door hem



bepleite criterium met betrekking tot regionale of lokale bijzondere omstandigheden op deze categorieën toepassing zou kunnen vinden.

Categorie 28 en 29

De Raad vraagt zich af of de bij deze categorie voorgestelde vernietigingstermijn niet nader moet worden gespecificeerd door daaraan toe te voegen: 'na het vervallen van het recht' of 'na het afsluiten van de desbetreffende handeling'.

5.2. *Ontwerp-selectielijst 'Relatienota-beleid'*

Categorie 5

De in deze categorie bedoelde handeling ('Het ontwikkelen en beproeven van methoden, systemen en programma's voor de toepassing van beheersmaatregelen in beheersgebieden') is klaarblijkelijk een handeling in de sfeer van onderzoek. In het algemeen stelt de Raad zich op het standpunt, dat onderzoeksresultaten in de vorm van verslagen, rapporten e.d. dienen te worden bewaard. Dit uitgangspunt acht hij ook hier toepasselijk. Daar komt nog bij, dat, gelet op de landelijke spreiding van de desbetreffende beheersgebieden, ook het criterium betreffende eventuele bijzondere regionale of lokale omstandigheden hierbij dient te worden betrokken.

Pagina

9

Ons kenmerk

arc-97.6796/1

Categorie 16

De in deze categorie bedoelde handeling heeft betrekking op het stellen van nader regelen met betrekking tot het aanmerken van elementen 'van grote landschappelijke betekenis'.

Afgaande op deze omschrijving meent de Raad dat de administratieve neerslag van deze handeling voor bewaring in aanmerking komt.

N.B. Dit geldt ook voor categorie 22.

Categorie 26

Zie voor deze categorie §4.3.1. van dit advies.

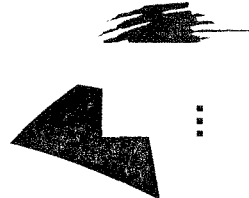
Categorie 65

In deze categorie wordt de administratieve neerslag van de handeling 'Het verwerven van het recht van eigendom of het zakelijk genotsrecht van een of meer percelen grond, die in een reservaatgebied zijn gelegen en met betrekking waartoe een beheersovereenkomst is gesloten als deze percelen te koop worden aangeboden' vernietigbaar geacht. Omdat deze handeling ziet op de verwerving van zakelijke rechten acht de Raad het uit een oogpunt van de waardering van de in artikel 2, eerste lid, onder d, bedoelde belangen gewenst dat deze neerslag blijvend wordt bewaard, tenzij alsnog wordt verduidelijkt dat de desbetreffende informatie (met inbegrip van de genesis van de verwerving) elders binnen een archiefwettelijke context wordt bewaard.

5.3. *Ontwerp-lijst 'Agrarisch Onderwijs'*

Algemeen

- a. Bij verschillende categorieën in dit ontwerp wordt een tijdvak vermeld, dat - voor wat betreft de terminus a quo soms in beduidende mate - afwijkt van de in de titel vermelde periode. Kortheidshalve wordt volstaan met het verwijzen naar de navolgende willekeurige voorbeelden:
categorie 24: terminus a quo - 1918



categorie 51: terminus a quo - 1923.

Dit lijkt de Raad niet in overeenstemming met de uitgangspunten van het ontwerp zelve alsmede met die van het institutionele onderzoek, waarop dat ontwerp is gebaseerd. Op zijn minst zal nader moeten worden verklaard op welke gronden deze afwijking berust. Afhankelijk daarvan kan het zelfs geraden zijn om voor het, van vóór 1945 daterende, archiefmateriaal een afzonderlijke selectielijst te bevorderen.

- b. In diverse categorieën is sprake van leerplannen en -middelen ten behoeve van de verschillende vormen van regulier en cursorisch agrarisch onderwijs.

In het algemeen moet worden geconstateerd, dat bij veel van deze categorieën wordt uitgegaan van de vernietigbaarheid van de desbetreffende administratieve neerslag.

De Raad acht zulks, gelet op het grote belang van dit type onderwijs voor tal van ontwikkelingen binnen de agrarische sector - niet de minste in dit land - als zodanig niet terecht. Daar komt nog bij, dat de organisatie van deze vorm van onderwijs een goed en daarom te respecteren voorbeeld is van hoe vanuit de wetenschap kennis werd doorgegeven tot het op het niveau van individuele ondernemers.

Tegen deze achtergrond bepleit de Raad dan ook een terughoudend beleid met betrekking tot de vernietigbaarheid van vooral inhoudelijke informatie over ontwikkelingen binnen het agrarisch onderwijs. Die terughoudendheid zou mede tot uitdrukking moeten komen in een nadere selectiewaardering van de hierboven bedoelde leerplannen en -middelen, opdat gegevens over ontwikkelingen op dat terrein voor historisch onderzoek op een centraal niveau beschikbaar blijven. Bewaring van deze gegevens op 'departementaal niveau' klemt des te meer, omdat vele vormen van agrarisch onderwijs (zoals trouwens in het algemeen geldt voor de onderwijssector) werden en worden verzorgd door instellingen, waarop de Archiefwet 1995 niet van toepassing is. Het bewaren van informatie over de overheidsbemoeyenis met deze en andere vormen van onderwijs ten behoeve van later historisch onderzoek zal daarom binnen een archiefwettelijke context op het niveau van het betrokken vakdepartement moeten worden geëffectueerd.

Pagina

10

Ons kenmerk

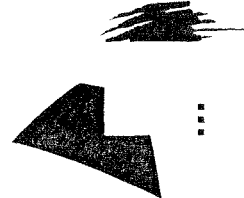
arc-97.6796/1

Categorie 173

Met het voorstel tot vernietiging van de administratieve neerslag van de handeling 'Het bij of krachtens algemene maatregel van bestuur vaststellen van de inwendige inrichting van de landbouwhogeschool' (een categorie met een vroege terminus a quo: 1918) kan de Raad instemmen, mits wordt aangegeven, dat deze neerslag, derhalve ook die betreffende de genesis van deze a.m.v.b., binnen een archiefwettelijke context elders wordt bewaard.

Categorieën 200 e.v.

In deze categorieën worden handelingen beschreven in het kader van benoeming, carrièreverloop en ontslag van onderwijzend personeel (onderwijzers, hoogleraren enz.). De administratieve neerslag van deze



handelingen wordt doorgaans gewaardeerd met het voorstel tot vernietigbaarheid ervan.²

De Raad acht deze waardering echter te ongenueanceerd en meent dan ook, dat bij de desbetreffende categorieën een nadere voorziening moet worden getroffen.

Indien het zo zou zijn, dat de negatieve selectiewaardering steunt op de opvatting, dat de desbetreffende bescheiden bij de betrokken onderwijsinstellingen behoren te worden bewaard, meent de Raad, dat in deze opvatting kennelijk onvoldoende rekening wordt gehouden met de omstandigheid, dat de betrokkenheid van het ministerie van LNV bij de benoeming enz. van onderwijzend personeel ook kan betreffen personeel bij onderwijsinstellingen, welke niet 'ressorteren' onder de bepalingen van de Archiefwet 1995. Die betrokkenheid van het ministerie bij deze benoemingen enz. is daarom op zich al voldoende reden om ten aanzien van de vernietiging van de daarop betrekking hebbende administratieve neerslag terughoudend te zijn, omdat, bezien vanuit een archiefwettelijke context, het ministerie in veel gevallen als enige over dit materiaal beschikt.

Met betrekking tot de selectiewaardering zelf zou aansluiting kunnen worden gezocht bij het destijds voor de selectie van de 'dossiers van personeel in ambtelijke dienst' ontwikkelde selectie criterium. U zie in dat verband §5 van het door de toenmalige Raad voor Cultuur (de Rijkscommissie voor de Archieven) uitgebrachte advies nr. 376, d.d. 31 mei 1991 (gepubliceerd in het Verslag 1991 van deze Raad, blz. 147). De Raad beseft, dat niet alle elementen van dat criterium direct in de onderhavige situatie toepasbaar zijn. Voor andere instellingen dan voor wetenschappelijk onderwijs zou, zo meent hij, volstaan kunnen worden met de bewaring van de dossiers, die betrekking hebben op personen, die met de directie van zo'n instelling zijn (waren) belast. Van de dossiers van overig aan zo'n instelling verbonden personeel zouden die voor bewaring in aanmerking moeten komen, welke betrekking hebben op personen die, naast hun aanstelling bij een instelling van agrarisch onderwijs, op enig (maatschappelijk) gebied van bijzondere betekenis zijn geweest. In verband met het feit, dat die bijzondere betekenis zich niet per se in landelijk opzicht behoeft te hebben gemanifesteerd, maar ook of uitsluitend in een regionale of lokale omgeving, behoeft toepassing van dat criterium uiteraard grote zorgvuldigheid, waarbij inschakeling van de expertise van derden is aan te raden.

Categorie 220

Afgaande op het kennelijk bijzondere karakter van de in deze categorie omschreven handeling ('Het opdragen tot het geven van onderwijs door anderen dan de hoogleraren en lectoren') en mede gelet op de context waarbinnen deze handeling in het ontwerp is opgenomen, is de Raad van oordeel, dat de administratieve neerslag hiervan, anders dan wordt voorgesteld, voor bewaring in aanmerking komt.

² Bij sommige categorieën wordt een uitzondering gemaakt ten aanzien van 'officiële benoemingen en ontslagen'. Deze blijven bewaard in verband met 'verificatie door Rekenkamer en AD'. Niet duidelijk is of dit ook blijvende bewaring op grond van het historisch belang behelst. Indien niet, bepleit de Raad alsnog bewaring vanuit deze invalshoek van dit materiaal.



Categorie 315

In deze categorie wordt voorgesteld de administratieve neerslag van de handeling 'Het goedkeuren van de vrijstelling tot betaling van schoolgeld in bepaalde gevallen' te vernietigen. In andere categorieën, waarin ook sprake is van vrijstellingen en dispensaties, worden in gelijke zin voorstellen gedaan.

Vrijstellingen en dispensaties zijn, hoe 'uitvoerend' deze ook mogen zijn, echter aan te merken als een verbijzonderde toepassing van algemene regels en voorschriften. Voor een juiste kennis van deze regels en voorschriften alsmede hun toepassing, acht de Raad het daarom noodzakelijk, dat blijvend beschikt wordt over gegevens betreffende de wijze waarop en de gevallen waarin vrijstellingen enz. werden verleend. Daarmede is niet gezegd, dat al het desbetreffende archiefmateriaal zou moeten worden bewaard. Het volstaat, indien een selectief deel daarvan van vernietiging wordt uitgezonderd.

Pagina

12

Ons kenmerk

arc-97.6796/1

Categorieën 322 e.v.

In deze en volgende categorieën worden handelingen beschreven, die zijn gericht op de financiering of subsidiëring van de verschillende vormen van regulier of cursorisch agrarisch onderwijs. Bij een groot aantal concrete handelingen wordt vastgesteld de administratieve neerslag ervan te vernietigen.

De Raad kan de reikwijdte van deze voorstellen moeilijk beoordelen, omdat het zich aan zijn waarneming onttrekt of bij deze voorstellen rekening is gehouden met een zodanige bewaring binnen een archiefwettelijke context van deze gegevens elders, dat in de toekomst nog over informatie hierover in algemene zin als op het niveau van de betrokken instellingen kan worden beschikt.

Hij is daarom van oordeel, dat dit aspect nader moet worden onderzocht en dat, afhankelijk van het resultaat van dat onderzoek, de nu voorliggende voorstellen moeten worden aangepast. Daarbij kan uiteraard worden bezien of met een selectieve bewaring volstaan zou kunnen worden.

Categorie 176

Onder verwijzing naar het gestelde in deze subparagraaf (§ 5.3.) onder Algemeen, b., meent de Raad, dat de administratieve neerslag van de hier bedoelde handeling ('Het goedkeuren van de lijst van aan te schaffen leermiddelen van instellingen voor lager agrarisch onderwijs') voor bewaring in aanmerking komt.

6. De Raad adviseert u, alvorens van uw kant aan de vaststelling van de onderhavige ontwerp-selectielijsten mede te werken, te bevorderen, dat deze ontwerpen aan de hand van bovenstaande overwegingen en conclusies van algemene aard en de in aansluiting daarop ten aanzien van verschillende categorieën van die ontwerpen gedane specifieke aanbevelingen worden aangepast.

Hoogachtend,

H. van Beers
wnd Voorzitter

mr drs A. Nicolai
Algemeen secretaris